

4. Богініч О. Оздоровчу ідеологію – в життя малят. *Дошкільне виховання*. 2006. № 7. С. 7–9.

5. Богініч О.Л. Сучасні підходи до розгляду теоретичних основ валеологічної освіти. *Вісник Глухівського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. Глухів : ГДПУ, 2003. Вип. 2. 171 с.

6. Гуяр В.В., Калічак Ю.Л. Комплекс заходів щодо формування правильної постави дошкільників. *Дослідження різних напрямів розвитку психології та педагогіки* : збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (19–20 листопада 2021 р., м. Одеса). Одеса : ГО «Південна фундація педагогіки», 2021. С. 60–64.

7. Денисенко Н.Ф., Мельник Л.Д. Будьте здорові, діти : програма з валеологічного виховання. *Дитячий садок*. 2001. № 42. 24 с.

8. Лохвицька Л.В. Реалізація завдань валеологічної освіти в дошкільних закладах. *Вісник Київського міжнародного університету : збірник наукових статей. Серія педагогічні науки, психологічні науки* / Київський міжнародний університет. 2003. Вип. 3. С. 37–45.

9. Процайло О.Р., Калічак Ю.Л. Формування здорового способу дошкільників засобами фізичного виховання. *Дослідження різних напрямів розвитку психології та педагогіки* : збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (19–20 листопада 2021 р., м. Одеса). Одеса : ГО «Південна фундація педагогіки», 2021. С. 75–79.

10. Чомко І.В., Калічак Ю.Л. Значення здоров'язберезувальних технологій в роботі з дошкільниками. *Дослідження різних напрямів розвитку психології та педагогіки* : збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (19–20 листопада 2021 р., м. Одеса). Одеса : ГО «Південна фундація педагогіки», 2021. С. 79–83.

ВПЛИВ КОНСТРУЮВАННЯ НА РІЗНОБІЧНИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКІВ

Оксана ШОРОБУРА
м. Дрогобич

Одним із ефективних засобів різнобічного розвитку особистості дошкільника є дитяче конструювання, що тісно пов'язане з грою та має практичну цінність для малюка. У сучасних закладах дошкільної освіти використовують різноманітні конструктори та конструктивні матеріали, від підбору яких залежить успішність розвитку особистості. Тому важливо запропонувати дитині таку «іграшку», яка давала б змогу фантазувати, розкривати власний потенціал, удосконалювати моторику, мислення, логіку, формувати навички, спостережливість, естетичне сприйняття, художній смак тощо.

Особливого значення науковці (Л. Артемова, І. Біла, К. Демчик, А. Лурія [1], С. Матвієнко, І. Новоселецька [2], Т. Поніманська [5], В. Проскура, В. Сухар [6] та ін.) надають конструюванню як засобу всебічного розвитку дітей. Попри широке коло сучасних інноваційних і альтернативних розвідок, це питання залишається актуальним й концептуальним. Конструктивну діяльність у закладі дошкільної освіти визначають як художньо-продуктивну, пов'язуючи її з життям, грою, сприйманням, активністю вихованців. Через неї діти мають змогу відображати дійсність, «демонструючи» свої уявлення, знання, вміння; висловлювати почуття, емоції, переживання реальності, які ще не можуть назвати чи позначити [6].

Конструювання позитивно впливає на розвиток моторики, сенсорики, удосконалення вмінь малюків. Така діяльність дає змогу діяти обома руками під контролем зору, удосконалювати власні рухи, узгоджувати роботу дрібних м'язів. Діти стають вправними, точними, усвідомлюють залежність розмірів «будівлі», важливість підбору кольорів та форм і т. ін. [3]. Під час конструювання вони наочно засвоюють уявлення про сенсорні еталони, бо підшуко-

вують необхідні деталі (компоненти), спостерігають, порівнюють, вимірюють, встановлюють відповідність. Їхні дії поступово стають свідомими та зрозумілими, малюки вчаться планувати свою діяльність, аналізувати її. Можуть концентрувати увагу на тривалий час, що сприяє розширенню обсягів пам'яті та розвитку уяви, систематизації знань і абстрактних понять [4].

Конструктивна діяльність, маючи моделювальний характер, слугує розвитку мислення дошкільників, формуванню уявлень про цілісність предметів, речей, образів. Під час створення споруди (конструкції, моделі, будівлі), якість дитячого сприймання значно підвищується, що дає змогу відтворювати та проектувати речі, наближені до реальних, уподібнюючи характерні для них властивості й ознаки.

Така діяльність потребує орієнтації у просторі, впливає на інтелект та логічну активність, позаяк дошкільникам потрібно з'ясувати різні питання щодо конструкції, як виконувати завдання (задум), що за чим зводити, які елементи прикріплювати і як їх розташувати чи поєднувати, де розмістити і т. ін. Так формуються елементарні уявлення про простір, величину, форму, число та ін. – відбувається логіко-математичний розвиток [5].

Конструктивна діяльність достатньо рано «пробуджує» інтелектуальні і творчі задатки, оскільки допомагає оволодіти рухами, відчуттями, уявленнями і завдяки цьому перейти на вищий щабель сприймання, примножити особистий розумовий досвід [6]. Розвиток мислення дошкільників загалом спричиняє розширення уявлень, а отже, збагачення словника та мовлення.

Аналізуючи, плануючи, конструюючи об'єкт, підсумовуючи власні дії, діти говорять, взаємодіють, засвоюють нові слова, вправляються у правильному їх використанні, домовляються, вирішують, виконують прохання, дають вказівки. Також праця з великими та малими деталями, сприяє удосконаленню вмінь користуватися інструментами (ножицями, пензлями, викруткою тощо), уможлиблюючи підготовку руки дитини до письма [1, с. 28]. Усе це сприяє комунікативно-мовленнєвому розвитку малюків.

Завдання та умови конструювання можуть пропонуватися вихователем або зумовлюватися дитячими іграми, що позитивно впливає на розвиток довільності психічних процесів (сприймання, пам'яті, мислення, уваги, спостережливості), виховання інтересу до техніки і праці. Загалом зведення конструкцій має багато спільного з трудовою діяльністю, сприяє формуванню у дошкільників уміння ставити мету, визначати послідовність операцій, добирати необхідний матеріал.

Діти намагаються працювати як дорослі – акуратно, вправно, швидко, точно. Вчать виконувати справу до кінця і досягати результату власних трудових зусиль. Конструюючи, пояснюють свої дії, домовляються, співпрацюють. Збагачення трудового досвіду через конструктивну діяльність позитивно впливає на виховання характеру, моральних та вольових якостей (працелюбності, відповідальності, самостійності, сумлінності, ініціативності, організованості, цілеспрямованості, наполегливості, товарищескості та ін.) [5].

Необхідно також пам'ятати, що конструювання приносить дітям естетичну насолоду, почуття радості від розв'язання різноманітних конструкційних завдань, зміцнює віру у власні сили, підкреслюючи почуття гідності. Діти прагнуть сконструювати художньо виразні предмети та об'єкти, відтворити реальні риси, враховуючи колір, форму, композицію споруди, що впливає на розвиток естетичного смаку та інтересу до мистецтва, зокрема [2].

У процесі конструювання проявляються здібності, виявляються відчуття й емоції. Дитина радіє новій конструкції, створеному гарному вдалому зображенню і засмучується, коли щось не виходить. Відчуває власну значущість, позитивні емоції, насолоду від результату. Починає осмислювати якості предметів, запам'ятовувати характерні особливості і деталі, опановує навички поведінки, вчиться усвідомлено їх використовувати у практичному житті. Реальний світ дитина відображає (конструює у свідомості) не механічно. Цей процес є складним, зумовленим психічним розвитком та віковими, індивідуальними особливостями, умовами життя, вихованням. Власне вдосконалення емоційної сфери є тим

ланцюжком, що пов'язує дошкільника з довкіллям, регулюючи його поведінку, формуючи самооцінку [3].

Опановуючи конструктивну діяльність з різними матеріалами, діти набувають можливості «творити», реалізовувати конструкції, зображати явища дійсності. Це дає змогу активно передавати власні цікаві враження, своє розуміння світу, емоційне ставлення до нього. Тому дитячу конструктивну діяльність можна назвати творчою.

З молодшої групи малюки вже здатні виявляти індивідуальність та оригінальність. Вони по-своєму «використовують» споруди: пірамідка стає «деревом»; грибочок з каштанів – лісовиком; гусениця з пластиліну – метеликом. Якщо дитина ініціює конструювання, але самостійно його реалізувати не спроможна, то тут повинен допомогти дорослий. Поступово набуваючи досвіду, діти можуть виявляти винахідливість і креативність. Спочатку малюки діють за зразком чи умовами, що підказують вихователі. Згодом – за власним задумом, який передбачає осмислення функцій майбутньої конструкції (для чого буде використовуватись).

Старші дошкільники, наприклад, можуть застосовувати незвичайні матеріали та способи їхнього поєднання, оскільки орієнтуються в особливостях конструювання та вже володіють певними технічними і трудовими вміннями. Можливості для творення їм відкривають засвоєні на попередніх етапах конструктивні знання та уявлення (характеристики предметів довкілля), які є основою пізнання дійсності та вдосконалення здібностей. Розвинені у такий спосіб уява, мислення, фантазія лежать в основі творчості.

Маючи досвід конструювання, дитина здатна використовувати різні засоби (матеріали) та інструменти, варіативно поєднувати відомі узагальнені способи зображення / побудови та творення об'єктів (образів) довкілля [3].

Як зазначає І. Новоселецька, що більша палітра творчих технік, якими володіє малюк, то багатограннішим і вправнішим він стає. Розвинена дитина завчасно починає логічно мислити, знаходити оригінальні розв'язки поставлених завдань, висувати гіпотези.

Вона краще реалізує себе, знаходить спільну мову з однолітками, батьками, педагогами; створює щось нове для себе та своєї гри.

Ігри з конструктором не набридають, оскільки забезпечують значну варіативність, різноманітність комбінацій побудови, відступ від звичних способів використання як усього конструктора, так і окремих його частин [2, с. 61].

Оскільки конструктивна діяльність має творчий характер, то цю особливість треба враховувати при організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. Формування конструктивних умінь та навичок дітей не повинно обмежуватися створенням умов для гри чи наявністю матеріалів, бажанням зайняти чимось вихованців.

Педагог має подбати про динаміку розвитку творчого начала у конструюванні, сприяти удосконаленню спеціальних умінь, збагаченню креативних уявлень і вражень, які діти зможуть відтворювати згодом самостійно [5].

Отже, конструювання відкриває значні можливості на шляху пізнання світу, який діти відображають через творення (побудову) предметів і образів. Споруджуючи, моделюючи щось, вони вивчають довкілля, знайомляться з властивостями предметів, дізнаються їхні назви, можливості застосування; засвоюють форми, кольори, величину, рахунок; набувають досвіду роботи з інструментами; удосконалюють сенсорні здібності, стимулюють увагу, пам'ять і мислення; розвивають витримку, посидючість, терпіння.

Під час конструктивної діяльності працюють з різними деталями та матеріалами, завдяки чому розвивається дрібна моторика рук, окомір, тактильні можливості, інтелект, формуються відповідні навички, поліпшується мовлення. Дошкільники вчаться послідовно розповідати про хід роботи, формулювати власні думки.

Залучення дітей до конструктивної діяльності, на нашу думку, є однією з важливих умов формування пізнавальних здібностей, через які відбувається успішне сприймання зовнішніх властивостей навколишнього світу, таких як величина, форма, простір, колір, зв'язків між ними.